

Besározódna a decemberi garzon;
elterpeszkedne a kemencepadkán
a szárítkozó vendég, és dohogna.
A fogadó fél – anyányi nő –
pirulva hallgatná az érkezőt.
„Későn tetszett fogadni, kérem.
Hol tetszett tartózkodni azelőtt?”

Christopher Hope*

NDBELE GYÜLEKEZETE

Barabás András fordítása

*„Fityiszt csak az aljas világfiaknak!
Afrikáról van szó s arany napokról.”
(Shakespeare: IV. HENRIK. II. rész)*

Ndbele atya északról érkezett az új idők jeleként. Szülőföldje kietlen vidék volt, korábban az őslakók rezervátumaként szolgált: távoli, aszály sújtotta, erózió szabdalta táj – a pretoriai rezsim ki is nevezte új autonóm afrikai tagállamnak. Mi, fehérek – magyarázta Ndbele atyának az új plébánosa, O’Shea atya – mintha csak cáfolni akarnánk az ősi prófécíát, mely szerint „szegények mindenkor vannak veletek”. Ugyanis ha a szegények túlságosan elszaporodnak, a fehérek nyomban megisztelik őket egy kis autonómiával. Ebbe az új, koldusszegény és autonóm államba a szokásoknak megfelelően egy akadályt nem ismerő libanoni vállalkozó érkezett repülőgépen egy nagyszabású kaszinó tervével. A hatalmas épületek teljes négyezer hektár érintetlen füves pusztát foglaltak volna el, a sokemeletes beton- és üveghegy gyomrába pedig szerencsejáték-asztalokat, félkarú rablókat, több mozit, éjszakai bárt és diszkót álmodtak, köréjük meg úszómedencéket, tenispályákat, egy tizennyolc lyukú golfpályát meg egy rögbipályát. Ez lett később az a nevezetes golfpálya, melyen a játékosokat néha egyik percről a másikra egy csapat kíváncsiskodó babuinmajom vette körül, mert egyes szakaszait lehetetlen volt megkülönböztetni a szomszédos magán-vadrezervátumtól, számos oroszlán és elefánt otthonától. Ide, a füves puszta közepére képzelt eldorádóba várják majd a sok ezer vendéget, hadd élvezzék mindazt, ami otthon tilos. Itt aztán lehet szerencsejátékokat üzni, betiltott filmeket nézni, s a végén még ágyba is bújhatnak a csinos, fekete hostessekkel.

A vállalkozónak Karam a neve. Zömök, izmos, szúrós szemű gengszter, hirtelen ha-

* Christopher Hope író és költő 1944-ben született a dél-afrikai Johannesburgban, és Pretoriában nevelkedett. Harmincéves kora óta Angliában él. Novellája (NDBELE’S PEOPLE) a LEARNING TO FLY című kötetében jelent meg (London, Minerva, 1990). A mottó Vas István fordítása.

ragú és fekete hajú, mindenhová a saját helikopterén utazik, és úgy beszél angolul, ahogy – elképzelései szerint – az amerikaiak. Karam azért repült ide, hogy az új kaszinója alapításáról tárgyaljon egy fiatal törzsi vezetővel, akiből a most alakult, aszály-sújtott autonóm állam kormányzója lett. Gabriel Shushwe, a jóképű, magabiztos, fiatal főkönyvelő és kormányzó azzal az előnnyel kezdhetette a tárgyalást, hogy neki hamisítatlan amerikai kiejtése volt, melyet Philadelphiában szedett fel egy felsőfokú üzleti tanfolyamon.

Shushwe először is hangsúlyozta: az alkotmány tiltja, hogy a külföldiek földet vásároljanak.

– És én csak tudom, aranyapám, mert én írtam azt a kurva alkotmányt, a két szép kezemmel.

– De haszonbérletbe venni csak lehet?

– Még szép. Az alkotmány engedélyezi, hogy külföldiek haszonbérletk legyenek.

– Mondjuk kilencvenkilenc évre?

– Adok magának tizenötöt.

– Micsoda? Hogy én milliókat feccöljek bele ebbe a sivatagba egy tizenöt éves bérletért? Na ne szórakozzon velem, kormányzó úr.

– Tizenöt év – ismételte meg Gabriel Shushwe. – De meghosszabbítható. Ennél messzebb nem tudok elmenni.

– Megható. Mindjárt elsírom magam – válaszolta a libanoni.

– Részemről a szerencse – mosolygott rá vissza a kormányzó. – És nincs semmi bűjtatott illeték vagy kenőpénz. Viszonzásképpen persze az állam is leszakítja, ami jár.

Karam most már nagyon óvatos volt.

– Osztalékról van szó?

Shushwe bólintott.

– Ötven százalék. A bruttóból.

Karam hitetlenkedve jaidult fel.

– A teljes bevételből? Ez azért viccnek is rossz.

– Plusz munkaszerződés az embereimnek, akik magánál fognak dolgozni.

– Az istenit neki! – Karam dühében fájdalmasat sózott a saját térdére, hogy tartani tudja a száját. Elvégre nem lehet csak úgy berontani egy új, autonóm államba, és nyomban leteremtteni a kormányzót. Ezt még egy kezdő vállalkozó is tudja. Shushwe kormányzó egy pofátlanul zabráló, uborkafára felkapaszkodott szarjankó. Legalábbis ez volt Karam nyelve hegyén, de ehelyett a megszokott szövegével folytatta.

– Maguk most fölkerülnek a térképre, kormányzó úr. Kacsalábon forgó palotájuk lesz, meg minden, amit csak a vendég akar; a legszerényebb örömtől a legfényűzőbb csodáig. Nekem eliheti – tette hozzá bizalmasan –, mert összehoztam már életemben egy-két ilyen helyet. – Bár a következő mondatot elismerésnek szánta, mégis halatszott, hogy nem múlt el teljesen a mérge: – Nagy spíler maga, kormányzó úr, annyi szent. Ha egyszer a kezébe veszi a dolgot, akkor az el is lesz intézve. Hideg fejjű, okos spíler.

Shushwe kecsesen biccentett.

– Még szép.

Ndbele atya nagyjából akkor hagyta el szutykos szülőföldjét, amikor Karam csodapalotája kinőtt a pusztából, és óriási faketrecében megérkezett az első két elkábított nagyvad (egy elefánt meg egy orrszarvú), hogy benépesítsék a rezervátumot. Az öntöző-

csöveket is ez idő tájt fektették le a rögbipálya alá. Ndbele atya távozásakor fokozott várakozás érződött a levegőben. A szerény búcsúünnepségen Gabriel Shushwe kormányzó azt mondta Ndbeléről, hogy ő a fehérek lakta Dél-Afrika szívét megcélzó volfrámhegyű dárda. Kiemelte: a fejlődő Fekete-Afrika az emberek közötti megértés biztató jeleként üdvözli, hogy az egyház térítő tevékenysége végre száznyolcvan fokok fordulatot vett, és rámutatott, hogy ez a fordulat egybeesik a nagybankok hasonlóképpen öröndetes intézkedésével; ugyanis a fekete vezetők kinevezése a feketék bankfiókjaiba nemcsak az üzleti életben végrehajtott energikus lépés volt, hanem valószínűleg az egyház lelkiismeretét is felpiszkálta; és ő se szeretne kimaradni azok közül, tette hozzá a kormányzó, akik melegen köszöntik a nagy hatalmú intézmények törekvését az ősi európai előítéletek elhantolására, valamint az együttműködés építő szellemének meghonosítására Fekete-Afrika földjén. Ndbele atya, jelentette ki Gabriel Shushwe, úgy távozik innen, ahogyan Mózes ment be a Fáraó országába, és ő az új idők jele, megmutatván, hogy ahol a bankárok elkezdenek valamit, ott az egyház sem maradhat tétlen. Az ünnepség vendégei borospoharuk mögül az aprócska Ndbele atyát méregették. Karcsú, törékeny alkat, finom, meg-megrebbenő ujjakkal és kiugró ádámcsutkával, az ajka hirtelen, váratlanul egy-egy félmosolyra szalad szét, amitől álmodozó arcvonásai is felragyognak. A vendégek úgy érezték, hogy Ndbele atya bizony feltűnőbb jel is lehetne (sőt némelyikük szerint ez egyenesen kívánatos lett volna).

– Most aztán sűrű hetek következnek – figyelmeztette Ndbelét Shushwe kormányzó.

– Ez a küldetésem – mondta egyszerűen a kicsi pap. – Nekem kell elvinnem a jó hírt a fehér embereknek; ők lesznek a nyájam.

– Ezt azért nem venném készpénznek – mondta Shushwe.

– Kérem az áldását – szölt Ndbele a kormányzóhoz.

– Persze, persze – és Shushwe játékosan karba boksztolta a fiatal papot. – Eredj, és feszítsd meg a sok latort, a fene a fajtájukat!

Az ifjú, fekete bőrű papot új plébániáján a természetes, pocakos O'Shea atya üdvözölte. A kiálló járomcsontú, rózsaszín képű, elálló, de szép fülű O'Shea az írországi Wexfordba való volt. Az egyház, idézte a plébános a megyéspüspök szavait, átértékelte hivatását Fekete-Afrikában: mostantól nem az a fő cél, hogy a pogány tudatlanságban leledző őslakókat megkereszteljék, hanem hogy a magabiztos fehér gyülekezeteket eltérítsék kényelmes fájldöző nézeteiktől. Ndbele atya nem más, mint a sokterápia élcsapata, s kinevezése tulajdonképpen az új idők jele. O'Shea atya kénytelen volt bevallani magának, hogy valamelyest nagyobb formátumú jelben reménykedett.

Hiába akarta O'Shea atya egyben tartani a gyülekezetet, a társaság kettészakadt, mihelyt Ndbele megkezdte szolgálatát a plébánián. Arra pedig végképp nem volt kapható egyik hívő sem, hogy O'Shea viselkedését követve úgy tegyen, mintha teljesen hétköznapi kinevezés történt volna. Akadtak olyanok – például Sam Mervyn –, akik nyíltan kiálltak Ndbele mellett, kijelentvén, hogy az előítéletek ideje lejárt, és jobb, ha mindenki beletörődik abba, hogy a változásokat nem lehet megállítani. Sam Mervyn mint bankár tisztán érezte a változások jeleit a munkájában, tudta, hogy az egyik nagy fekete városrészben a cége egy afrikait nevezett ki a bankfiók igazgatójának – jóllehet a kinevezés Sam tanácsa ellenére és a saját jelöltje rovására történt. Mégis, mondta fájdalommal mosollyal, ő, mármint Sam, észrevette, észre *kell*ett vennie, hogy változnak az idők. Sam Mervyn mögött felsorakozott Arthur (Dagi) Reynolds, a körtekepű, szürke szemű festményrestaurátor, akinek a fia a szemináriumba járt, hogy beléphessen a redemptorista rendbe, továbbá Tim O'Hara, a visszavonult zsoké, meg a hulladék fémmel kereskedő öreg Valenti. A másik oldalon Boy Stockenstroom építési vállalkozó

és elszánt tábora állt. O'Shea atya hamar észrevette, hogyan alakulnak az erővonalak. Az egyik szombat délután négy és hat között, míg a többi pap gyóntatott, az atya beballagott a templomba. A vezeklők a középső folyosó két oldalán, a hátsó padsorokban térdepeltek, ki-ki legkedvesebb papja gyóntatószéke mellett. Amikor Sam Mervyn meg a barátai megérkeztek, a padot szántsándékkal a fekete pap gyóntatószéke felé nyomták. Aztán szállingózni kezdett Boy Stockenstroom csapata. Koszos munkaruhában érkeztek, sörszagot árasztottak, a jéghideg szenteltvizet lefricskálták az ujjuk hegyéről, és gúnyos alapossággal tanulmányozták Ndbele atya nevét a gyóntatószék ajtaján elhelyezett kartonlapon, hogy aztán megvetőleg hátat fordítsanak Ndbelének és gyónásra várakozó híveinek, és átvonuljanak a túloldali padsorba, mit sem törődve azzal, hogy ott épp melyik pap gyóntat. Stockenstroom bandájába tartozott Jeff Craskil, a központi uszoda igazgatója (akinek később távoznia kellett a városból, mert kislányokat molesztált), Rob Butler téglakereskedő, továbbá az erőszakos és kiszámíthatatlan Pienaar ezredes. A templomban mindkét csoport megmaradt a hangos püsszegeknél meg a széles karmozdulatoknál, amikor az újonnan érkezőket a saját padsorukba hívták, hogy nagyobb szavazótáborra tegyenek szert ellenfelüknél. A hadviselő felek szúrós pillantásokat lövelltek egymásra. O'Shea atya azt találgatta, vajon Ndbele észrevette-e már, hogy kialakultak a frontvonalak.

Sam Mervyn felesége továbbment, és kérdést intézett Ndbele atyához. Ez az elszánt nő a háborúban a légierőnél szolgált. Egyike volt annak a néhány hölgynek, aki a tüzérvizsgán is átment, s bár a front egyszer sem húzódott ennyire délre, Mrs. Mervyn mégis meglehetősen hírnevet szerzett, amikor 1943-ban egy nyári délután rendezett lögyakorlaton az irányítása alatt álló légelhárító egység sorozatban tizenhárom kormányozható léghajót lőtt le, sőt ezután a fényképe is megjelent az összes lapban.

– Nem tudom, tisztában van-e vele, atyám, de azt hiszem, kötelességem figyelmeztetni, hogy a kinevezéséről a hívek igencsak különbözőképpen vélekednek. Egyesek, akárcsak én, örömmel látják, mások azonban hallani sem akarnak magáról. Azt hiszem, megint a régi nóta.

A papocska ajkán megjelent a szokásos félmosoly.

– Ezzel én nem törődhetek. A lelkipásztornak egyé kell válnia a nyájával. Máskülönben hogyan tudná kihozni a szolgálat házából?

Később Mrs. Mervyn a fejét ingatva azt mondta a férjének:

– Szerintem Izráel népének tart minket. Különös, felettébb különös.

Mrs. Mervyn mindent megtett, hogy Ndbelét befogadja a közösség; meghívta azokba a jótékonyági bizottságokba, melyek használcikk-vásárokat, tombolát meg szabadtéri ünnepeket szerveztek az egyházközség javára; és Ndbele is akkor jutott hozzá az életében később oly fontossá váló régi újsághalmokhoz, amikor felajánlotta, hogy a szállását raktárnak is használhatják.

Ndbele autonóm államának kormányzója érdeklődő levelet írt:

Kedves Atyám!

Kiküpfálta már őket? Fogadok, hogy nem! Ez a népség még a régi rendben nőtt fel. Csak akkor tudja helyretenni őket, ha köp rájuk, és a nulláról kezdi az egészet. Nekem aztán elhíheti.

Bátorság!

Üdvözlí

Gabriel Shushwe kormányzó

Ndbele válaszevelében megköszönte a kormányzó együttérzését, és kijelentette, hogy bár tökéletesen egy a gyülekezettel, azt talán még korai volna remélni, hogy a gyülekezet is eggyé vált vele.

Nem sokkal ezután két súlyos pörölycsapás zúzta szét O'Shea atya abbéli reményeinek utolsó darabkáit is, hogy elfogadtassa a fekete papot az egyházközség rendes tagjaként. A baj akkor kezdődött, amikor O'Shea felírta Ndbelét az úgynevezett kenetügyeleti listára. A tartalékos ügyeletesek közé önkéntes alapon kerültek a papok, hogy azután a nap bármely pillanatában kihívhassák őket az utolsó kenet feladása céljából. A gyakorlatban – legalábbis ez idáig – valóban önkéntes volt a jelentkezés, most azonban O'Shea eltökélte magában, hogy a legtöbb esethez a fekete papot fogja kiküldeni. O'Shea úgy okoskodott, hogy a gyülekezet így ugyanolyan papnak fogja látni Ndbelét, mint a többi, aki azért jön, hogy létfontosságú szerepének megfelelően vigaszt, megkönnyebbülést és szentséget hozzon a távozó léleknek, s ezzel lassan a Ndbele-ellenes előítéletek is el fognak tűnni. Aki a halott útra készülődésében segít, az biztosan tagja lehet majd a Katolikus Férfiigyletnek és más, az egyházközség életét irányító bizottságoknak is, melyekben hagyományosan Roy Stockenstroom és hívei voltak a hangadók. E nagyralátó tervnek előre nem látható és roppant sajnálatos következménye lett. Ez a terv vezetett az említett két pörölycsapáshoz, melyek szétzúzták O'Shea legszébb reményeit – jelesül a halálesethez; majd a másodikhoz, a hordozható végéhez.

Amikor az utolsó kenethez kértek papot, O'Shea atya úgy érezte, itt a soha vissza nem térő alkalom, mert újfent bebizonyosodott, Isten útjai kifürkészhetetlenek, hiszen most is micsoda lehetőséget teremtett (minden szentbeszédnél hatásosabbat), hogy ki-ki napnál világosabban lássa: az elkeseredett emberi lélek, ha vigaszra vár, lelkipásztoráért kiált szorultságában, s ekkor már mit sem törődik az illető pap bőrének színével.

A papi segítségért érkező dúlt és zavarodott személy nem volt más, mint Jeff Craskil, Stockenstroom lelkes harcostársa a Ndbele-ellenes szabadcsapatban. Fel-alá téblábolt csíkos pizsamájára felrántott zsemleszínű, kapucnis düftinkabátjában, és szinte esztételt vesztette az aggodalomtól meg a kialvatlanságtól. A pizsamanadrág szára csontos bokája fölött lengedezett, fekete cipőjében lógott a fűző. Anyja bármelyik pillanatban kilehelhette lelkét, a papnak sietnie kellett. Craskilnek arra se maradt ideje, hogy tiltakozzék, amikor O'Shea Ndbelét jelölte ki – a pap kezében kis bőrsztyűő, amelyben a szent olajat és a halottnak járó oltáriszentséget tartotta –, csak annyit tudott átpréselni elfehéredett ajkán, hogy reméli, szegény, szerencsétlen édesanyja nem fog túlságosan megijedni, amikor egy ilyen „sajátos pap” toppan be a házba. Édesanyja ugyanis világeletemben konzervatív nézeteket vallott – tette hozzá Craskil, és jelentőségteljes pillantást vetett O'Shea-re, nehogy a megjegyzést véletlenül félreértse. O'Shea a legkevésbé sem értette félre, de inkább nem szólt egy szót sem. Ehelyett egyszerűen az órájára pillantott, mire Craskil azon nyomban nekiindult az éjszakának a sarkában Ndbelével.

Craskil anyja széles ágyon feküdt. Az ágytámlát sárga tölgyből faragták, fényes politurján tükröződött az idős hölgy ritkás, ősz haja és a hátát támasztó párna. A szája nyitva volt; kurtán, apránként szedte a levegőt, az ajkán néhány verejtékcsepp. Az orvos épp szedte a sátorfáját, és közölte Ndbelével, hogy itt az orvostudomány már nem segíthet, és hogy a hölgynek voltak világos pillanatai az éjjel, de valószínűtlen, hogy még egyszer megszólaljon. Jeff Craskil kikísérte az orvost, Ndbele pedig becsukta az ajtót, és leült az ágy szélére. Elsuttogta Mrs. Craskil nevét, de választ nem kapott.

Gyóntatni túl késő volt már, és az állapota azt sem engedte meg, hogy szent ostyát vegyen magához. A pap elővette a szent olajat meg egy kis vattacsomót, és hozzálátott, hogy felkenje. Ndbelének most kellett először kiszolgáltatni halottnak a szentséget, és ahogy a békésen fekvő asszonyt nézte, érzett valami megnyugtatót, biztatót, sőt szinte meghatót ebben a gyengéd távozásban. Ahogy a homlokára kente az olajat, és valami általános feloldozást sugtogott, döbbenettel látta, hogy a hölgy szeme tágra nyílik, mintha az érintés életre keltette volna, s a tiszta tekintetű, szürke szempár rászegeződik.

Ndbele zavartan ült le az ágy melletti székre. Úgy látszott, hogy az utolsó kenet feladásának kísérlete, az oltáriszentség, a távozó lélek útját segítő vigasz mintha ellenkező hatást ért volna el. Mrs. Craskil nagyon is élt, sőt mintha fel akart volna ülni az ágyban.

– No de Thomas, mit kell látnom? Munka közben leül? – Mrs. Craskil hangja erős, tiszta, parancsoló volt. A homlokán maradt szent olaj Ndbele szemébe csillogott. A pap rémületére a hölgy tovább küzdött, hogy felüljön, míg végül sikerült a könyökére támaszkodnia. – Hát csak folytassa – adta ki a parancsot –, nehogy azt higgye, hogy amiért beteg vagyok, már elkanászodhat – és Ndbelére bámult.

Ndbele levegőt is alig kapott, de gyorsan magához tért. Észrevette, hogy még mindig a markában szorongatja a vattacsomót meg az olajos üveget.

– Gyerünk, fiam, gyerünk.

Ndbele a szoba sarkába ment, egy kis olajat csöppentett a vattára, és nekiesett egy nagy komód fényesítésének, miközben a háta közepén érezte a hölgy szigorú pillantását.

– És amikor végzett, Thomas, akkor aztán meglássam az arcom a komód fiókján! Úgy ragyogjon, mint a nap! – és Mrs. Craskil egy hosszú sóhajással visszahanyatlott a párnájára.

Ndbele föl se nézett, annyira csak a munkára összpontosított. Örült, hogy Gabriel Shushwe kormányzó nem látja ezekben a percekben. Örült, hogy senki sem látja. De hát mi egyebet is tehetett volna, mint hogy tiszteletben tartja a haldokló kívánságát? Rálehelt a finomra csiszolt faanyagra, és újból átdörzsölte. Már nagyon szépen csillogott. Nem is hagyta abba a fényesítést addig, míg a gyöngécske szuszogás az ágyban abba nem maradt.

A szoba előtt Jeff Craskil lehajtott fővel ült egy széken. Az arca falfehér volt, halkan sírdogált, a cipője orra összeért a pizsamanadrág alatt, a fűzője továbbra is lógott. Mellette egy nála is nagyobb darab férfi állt neonkék flanelöltönyben, kigombolt fehér ingén úgy fúródott át mellszőrzete, mint sok fekete tű. Vörös és dühös bikanyaka volt, és a koponyáján ritkás haj, s most mindkettőt vadul vakarászta a lapátkezelével.

Craskil bús, barna szemét kíváncsian függesztette Ndbelére, aki a fejét rázta. Az uszodaigazgató megpróbált uralkodni magán, és a nagydarab férfira mutatott.

– Ez itt az anyám rokona Uitenhageból. Egész éjszaka utazott, hogy időben ideérjen; mindig odavolt érte.

Az uitenhagei rokon üres tekintettel meredt Ndbelére.

– Bemehetek? Megnézhetem?

– Mrs. Craskil elköltözött az élők sorából – mondta halkan a pap. – Nagyon békésen történt. Azt hiszem, boldog volt, amikor távozott.

Jeff Craskil mélyet sóhajtott; már előkészítette magát az eseményre.

– Miért nem megy be megnézni a nagyját? – biztatta Ndbele gyengéden az uitenhagei rokont.

– Tulajdonképpen nem a nagymamája, távolibb a rokonság. De azért odavolt érte – mondta Craskil.

A nagydarab férfi odalépett Craskilhez, és alaposan mellbe döngette.

– Mit ugat bele ez a fekete tetű?

– Pap – felelte Craskil, lefogta a nagydarab férfi öklét, és barátságosan megveregette. – Azt hiszem, most bemehetnénk, hogy megnézzük.

Az uitenhagei rokon ott állt kétségkívül legkitűnőbb neonkék flanelöltönyében meg a kigombolt nyakú fehér ingében, amelyen most még több fekete mellszőr fúródott át tú gyanánt, s amelyből erőteljesen emelkedett ki vörös, dühös bikanyaka, s míg egyik öklét Craskil fogta, a szabadon maradt kezével zavartan, a dühtől robbanásig feszülve vakarászta ritkás hajú koponyáját.

– Mi a rossebet nézzünk rajta? Meghalt. Azért bumliztam ide sok száz mérföldet, hogy egy szemét óafrikai megelőzzön?!

– Örömmel nyújtottam neki vigaszt, amennyire csak tőlem telt – szólalt meg Ndbele szerényen. – Ilyen helyzetekben a pásztornak a nyáj mellett a helye.

A nagydarab férfi kihúzta az öklét Craskil vigasztaló szorításából, és arcul csapta vele Ndbelét.

– Nincs itt teneked semmiféle nyájad! – üvöltött a fájdalomtól lesújtott rokon. – Ha arra gondolok, hogy ezt a pofát látva hunyta le a szemét...

Craskil talpra segítette Ndbelét.

– Mondtam, hogy odavolt érte. Én időben szóltam.

– Teljes lelki békében halt meg, uram, szavamra mondom.

– Békében?! Majd adok én neked békét! – azzal a nagydarab férfi megint behúzott egyet Ndbelének.

– És nem is katolikus. Ez a baj – tette hozzá Craskil.

A Ndbele atyát ért támadás súlyos gondokat okozott O'Shea plébánosnak. Azt semmi esetre sem lehetett ráfogni, hogy szemet huny az ügy felett, vagy hogy elbagatelizálja a kegyeletes küldetésében megtámadott papja esetét. Elbeszélgetett Jeff Craskillel, aki a legkevésbé sem bizonyult segítőkésznek. Felmerült, hogy a rokon odavolt a néhai Mrs. Craskilért, felmerült, hogy Craskil megemlítette Ndbelének: a rokon sajnálatos módon nem katolikus, és felmerült legfőképpen az, hogy a rokon Uitenhagéba való, ahol – amint azt Craskil kifejtette a plébánosnak – az emberek nagyon nincsenek hozzászokva, hogy afrikaiak jöjjenek ki szeretteik hálószobájából éjnek évadján. O'Shea atya nem érte be a magyarázkodással, és nyomatékosan elítélte a papja elleni támadást. „A pap Isten embere a földön” – jelentette ki Craskilnek indulatosan. Craskil, akit feldühített a szerinte indokolatlan vádaskodás, azzal vágott vissza, hogy az olyan ember, aki komolyan mond ilyesmit, valószínűleg már mindent bevesz.

Sam Mervyn és a felesége, valamint Reynolds, O'Hara és az öreg Valenti kijelentették, hogy szívesen támogatják Ndbelét, ha bepereli az uitenhagei rokont, hogy keresnek neki egy ügyvédet, és kifizetik a honoráriumát, mert ez olyan eset, amelyben stratégiai fontosságú az állásfoglalás. O'Shea atya komoly dilemma elé került. Egy pillanatra sem akarta, hogy bárki azt higgye róla, az efféle támadást nem tartja felháborító, ostoba és Isten ellen való cselekedetnek. Másrészt viszont egyetlen porcikája sem kívánta a bírósági tárgyalást, ahol az egyházközség háborúskodó politikai csoportjai-

nak tagjai mind lelkesen felvonulnának tanúságtételre, s ezzel egyidejűleg a vasárnapi újságok hátlapján is elfoglalnák az őket megillető helyet.

O'Shea atya gondjain maga Ndbele könnyített. Leszögezte, hogy bár az uitenhagei rokon támadása roppant súlyos vétek, nem utolsósorban azért, mert (akár katolikus, akár nem) Isten felkentjére emelt kezét; ugyanakkor nem szabad megfélemlíteni az illető mély bánatáról és arról, hogy egy fájdalomtól sújtott ember nem felelős a tetteiért. És neki, mármint Ndbelének igazán esze ágában sincs perre menni, sőt az is megfordult a fejében, hogy esetleg ő maga provokálta az uitenhagei rokont. És ahogy jobban belegondol, hát egyre inkább úgy látja, hogy aznap este tényleg volt valamicske provokatív elem a sajtóviselkedésében.

O'Shea atya hitetlenkedve simította végig a homlokát.

– Vagyis fogadjam el, hogy bizonyos értelemben a papom felelős ezért a brutális támadásért?

Ndbele bólintott.

– De hát mégis hogyan? Mit csinált, Ndbele atya?

Ndbele a kék-zöld járomcsontját simogatta, és a szemét forgatta, hogy felidézze a történeteket.

– Miután először megütött, és én felálltam és szembenéztem vele, azt hiszem, igen határozottan fölmerült bennem, hogy akkor most odatartom a másik orcámat is.

Amikor ez a hír elterjedt, mindkét tábornak tátva maradt a szája – bár más-más okból. A Stockenstroom-pártiaké attól az arcátlanságtól, amire Ndbele a viselkedésével kapcsolatban utalt, a Sam Mervyn-istaké pedig azért, mert a pap sajnálatos módon elszalasztotta az alkalmat, amikor egy erőszakos fehér emberre rá lehetett volna húzni a vizes lepedőt. A vélemények hiába voltak eltérők, mégis elkerülhetetlenül az lett a hatásuk, hogy első ízben hozták egymáshoz közelebb az egyházközség valamennyi tagját. Most történt meg először, hogy politikai nézeteiktől függetlenül mindannyian találtak valami kifogásolnivalót Ndbelében.

Nem sokkal később O'Shea atya, aki – titokban és sajnálkozva – kénytelen volt megállapítani Ndbele egyre kényesebb helyzetét az egyházközségben, kihúzta a fekete pap nevét a kenetügyeleti listáról, és áttette jótékonyági feladatokhoz, amelyekben bővelkedett a plébánia. „Letudjuk a társasági életet”, mondták a papok erre a tevékenységre, amely abból állt, hogy részt kellett venni a jómódú asszonyságokból álló különféle bizottságok által szervezett számos kirakodóvásáron, vasárnapi táncesten, tollaslabdaversenyen, műkedvelő színelőadáson, bolhapiacon, csecsebecse- és gyerekcsemege-vásáron. Ebben a mellékszerepében kezdett Ndbele elkérni és gyűjteni régi újságokat, melyeket a szobájában halmozott fel. Ha jól belegondolunk, nagyjából ekkor lehetett a változás első jeleit is észrevenni rajta. Most történt meg először, hogy egy feladatra nem kijelölték, és nem másodhegedűsként működött közre benne, hanem a kis pap sajtómagának talált ki valamit.

Érdeklődését a templom nyugati falától a fenyőfákig húzódó nagy kert keltette föl, ez a sokhektáros őserdő, áthatolhatatlan és elhagyatott vadon. Ndbele hamarosan megszokott látvánnyá vált, ahogy keresztülverekszí magát a sűrű aljnövényzetben – fején ócska szalmakalap, reverendája az övébe tűrve, az ujjja a könyökén túlra felhajtva, homlokán gyöngyöző veríték –, és a bougainvilleaeát ápolja vagy a rózsatöveket nyesegeti. Sikerült megközelíthetővé tennie és lassan újra benépesítenie a halastavat. Nagy hozzáértéssel nyeste vissza a repkényt, lekaszálta a térdig érő, sárgásbarna füvet

a döngicsélő, csipéseket osztogató rovarok nyári paradicsomában, kitepte a földből a gyomokat, csinosította a ciprusokat, és levágta az elhalt ágakat a fenyőfákról.

A bizottságbeli hölgyekkel is remekül kijött – ezt O’Shea atya örvendetesnek, ugyanakkor kissé aggasztónak találta. Lelkesedésének jutalmául Ndbele a bizottsági tagoktól biztató szavakat kapott, hogy folytassa csak a kertészkedést, Mrs. Mervyn kijelentette, hogy Ndbele tulajdonképpen így ereszt gyökeret az egyházközösségekben. Még Mrs. Stockenstroom is elismerte, hogy Ndbele atya tulajdonképpen a saját példájával bizonyítja be, hogy az egyenlőséget nem lehet kieroszakolni, hogy az embernek magának kell meghoznia a döntéseit, hogy Ndbelének el kell fogadtatnia magát az egész közösséggel, meg hogy a kerti munkával valószínűleg az alapokhoz tér vissza, és a szó szoros értelmében beplántálja magát a többiek közé.

A férfiak másképp látták a dolgot. Sam Mervyn kereken kijelentette, hogy bár épp ideje, hogy a kertet is rendbe hozza valaki, mégsem látja semmi hasznát, ha egy pap a saját kiskertjében temeti el magát, amikor hivatása a lelkek gondozása, míg Stockenstroom építési vállalkozó tőle szokatlan módon és meglehetősen fenyegető képpel gondolkodóba esett, azon tűnődve: nem az történt-e csupán, hogy az új pap rátalált a saját színvonalának megfelelő elfoglaltságra. O’Shea atya a megyéspüspök állítása ellenére is kételkedni kezdett abban, hogy épp Ndbele képviselné az anyaszentegyház eltökéltségét dél-afrikai feladatainak ellátásában. Ezt a kételyt pedig csak súlyosbította egy másik, amely egyre gyakrabban motoszkált O’Shea fejében, hiába is próbálta elhessegetni: ha Ndbele valóban az új idők jele, vajon pontosan olyan ez a jel, amelyet a Mennyei Atya is szeretett volna?

A kapcsolat, az a később végzetesnek bizonyult kapcsolat, amely Ndbele használt újságpapírkészlete és kerti munkássága között létrejött, talán sohasem jön létre, ha nincs az a kis eset a húsvéti kerti ünnepségen – merthogy ekkor következett be a már említett második pörölycsapás.

Ndbele oly eredményességgel „tudta le a társasági életet”, hogy mindenki a bizottságokban végzett munkájáról beszélt, bár lassan kialakuló népszerűsége nem terjedt túl a jótékonyági rendezvényeket szervező buzgó hölgyek kicsiny körén. „Valami beindult” – mondogatták a derűlátók, de annyit még a legborúlátóbbak is elismertek, hogy ez a helyzet is jobb, mint a semmi. A szokásos húsvéti ünnepséget egy közeli iskola sportpályáján rendezték, ahol is hatalmas rózsaszín-fehér sátrat állítottak föl. Körülötte több kisebb sátor sorakozott: ezekben kapott helyet a tombola, a csecsebecse- és a kirakodóvásár, a nyíldobóverseny meg a bingó. A papok is eljöttek természetesen, hiszen mindenki eljött – ez volt az év legjelentősebb jótékonyági pénzgyűjtő akciója. Ndbele is hajnal óta a helyszínen serénykedett. Segített sátrat verni, majd a házi lekvárok bírálatát végezte el, a megjelentek szerint nagy hozzáértéssel és önbizalommal. Állítólag nyert egy kis flakon sampont a tombolán, vesztett egy kis pénzt a nyíldobásban, Craskil kislánya pedig hozott neki egy csésze teát – ezt mindenki kedvező jelnek tekintette, és sokan úgy érezték, hogy a gesztustól javul a kis fekete papot övező légkör.

Tökéletes délután volt: az afrikai őszben pompásan sütött a nap a sportpálya tömött gyepére. Úgy látszik, mégiscsak igaz, hogy a különböző emberfajták megférnek egymás mellett – talán ez a nap lesz a kezdet. Talán. Sajnos a javuló kapcsolatokhoz fűződő reményeket, melyeket oly kegyetlenül rombolt le Mrs. Craskil halála, végképp szertefoszlatta a hordozható vécé esete.

Mint az ünnepségen mindent, a hordozható vécét is egy sátorban helyezték el. Igen

kicsi, téglalap alaprajzú, faközöld vászonsátor volt, az alakja leginkább egy telefonfülkére hasonlított. Elöl egy vászonajtón lehetett bemenni. Az ajtót a sátor szélén végigfutó nagy, vörösréz patentsorral lehetett becsukni. A sor elején Stockenstroom építési vállalkozó várt, mögötte Sam Mervyn, majd Jeff Craskil. A nap lejjebb kúszott az égen, a sor egyre hosszabb fekete árnyékot vetett a zöld fűre, üdítő szellő fűjdogált, a várakozók lelkére nyugalom és béke telepedett, az a fajta meghitt, baráti hangulat, amely váratlanul szokott rátörni az emberre Afrikában. Mindenki érzi a késő délutáni nap simogatását a tarkóján, szemét a kék égbolt magasába emeli, és tudja, hogy a keze munkájával meg az egész világgal is minden rendben van. Az együvé tartozás, a bajtársiasság érzése ez, amitől középkorú nők nyilvános helyen is lekapják a cipőjüket, és leülnek a fűre, s amitől a lábujjukkal szórakozottan a gyepet kaparászó, csendesen elmélkedő férfiak a naplemente első jelére a szállodai bárba indulnak szilaj mulatságra. A lebukó nap eseményszámba megy Afrikában; a napszállta megnyitja a kapukat. A nap egy oroszán eleganciájával távozik, és az utána maradó halvány fény megmagyarázhatatlan, mégis oly kellemes büszkeséggel dagasztja az emberek (főleg a fehér emberek) lelkét. A nőket pletykálkodásra csábítja, a férfiakat méltóságra, majd mindenkit az italos zsúrkocsihoz, a szállodai bárba vagy a koktélos pulthoz, hogy ott kerüljön pecsét összetartozásukra, mielőtt teljesen besötétedne.

Ilyen meghitt hangulatban várakozott Stockenstroom, a lába szűk terpeszben, mint egy őrtiszté, karja a háta mögött, a súlyát egyik lábáról a másikra helyezgette türelmesen. Nagyon türelmesen. Közölte Sam Mervynnel, akihez már hetek óta egy szót se szólt, hogy egy szellemdús ürge krétával kiírta a vászonajtóra, hogy „Tessék kopogni!”. Összenevettek, és Jeff Craskilhez fordultak, hogy neki is elmondják. A végén Sam Mervyn sürgetésére Stockenstroom udvariasan megkérte a bent tartózkodót, hogy szíveskedjen a dologgal sietni. A tiszta, érzelemmentes hangon érkező válasz oly váratlan volt, hogy a várakozók szája tátva maradt. Ndbele jóval hangosabban beszélt annál, mint ami feltétlenül szükséges volt, hogy szavai áthatoljanak a vékony sátorlapon, és azt mondta, az emberek majd szépen megvárják, amíg ő befejezi. Stockenstroom dicséretére legyen mondva: úgy tett, ahogy utasították. Várakozott, s bár tömpe ujjáival dühödten vakarta a tarkóját, továbbra is csak várakozott. Sam Mervyn, aki olyan zavarban volt, hogy – amint feleségének mesélte – már azt se tudta, hova nézzen, csak fütyörészett, minden dallam nélkül. Craskil leplezetlenül vigyorgott. Néhány perccel később Stockenstroom – aki igyekezett fegyelmezni a hangját – újból arra kérte a sátor használóját, hogy távozzon. Az egész sor hátrahőkölt, amikor a sátorbeli hang kijelentette, hiába minden sürgetés, ha a természet szólítja az embert. Az építési vállalkozó bensőjének legmélyéről messze zengő hang – vagy inkább mélységes brekegés – tört fel:

– Majd én megmutatom neked, hogyan szólít a természet! – süvöltötte Stockenstroom, majd karját széttárva a sátornak rontott, s mintha csak át akarná ölelni, lerángatta a négy tartócölöpről, és ugyanezzel a mackós öleléssel félredobta. – Ha azt mondom, kifelé, akkor kifelé! Pofátlan fekete patkány!

Az egyetlen csapással lerombolt sátorból egy kupac rúd, pöcök meg vászon lett, s a romokon olyan kép tárult országvilág elé, amely O’Shea atya későbbi értékelése szerint botránys volt, emellett megaláztatást és kinszenvedést okozott Ndbele atyának és a nézőknek egyaránt – márpedig erősen kétséges, hogy kimaradt-e egyetlen lélek is a sportpályán e jelenetből. Egyszerre volt brutális és bohózati a látvány, ahogy Ndbele atya ott ült derékig feltűrt reverendában és bokáig letolt alsónadrágban a hor-

dozható vécén, az ünnepség kellős közepén. Egy nő sikoltozni kezdett, sok gyerek el-sírta magát, Stockenstroom csak állt, és – ahogy a munkások szokták – öklével a tenyerébe csapott, Sam Mervyn hátat fordított Ndbelének, sőt még Craskil is inkább az arra járókat nézte. Csak Ndbele moccant. Gyorsan lenyúlt, majd fölállt, és a reverenda szegélye máris a helyén, a bokája körül – bámulatos volt a hidegvére. Azok, akik magukhoz tértek, és képesek voltak követni az eseményeket, azt állították, hogy Ndbele könnyed, természetes távozása számukra félelmetesnek és aggasztónak tűnt. Stockenstroom persze azt mondta az eset után, hogy akkor is így viselkedett volna, ha bárki más ül bent, és szól ilyen modorban. De nem hittek neki, és O’Shea atya kitiltotta a templomból, eltávolította a bizottságokból, és kihúzta a nevét az egyházközségi névsorból. Az esetet azonban nem lehetett meg nem történté tenni.

A gyülekezet különös reakciója egyáltalán nem felelt meg O’Shea atya várakozásának. A plébánosnak az volt a benyomása, sőt: a leghatározottabb benyomása, hogy bár a gyülekezetet nagyon felzaklatta az ünnepségen lejátszódó jelenet, mégsem érezte úgy senki, hogy Stockenstroomot hibáztatni kellene azért, amit tett. O’Shea riadtan vette észre, hogy a cselekedetet érthetőnek tartják, és ha már hibáztatni kell valakit, akkor inkább Ndbelét okolják, aki – mivel megengedte magának, hogy ily módon mutakozzon – elrontotta azt a kellemes, baráti hangulatot, amelyben a nap a vége felé közeledett. Kétség se fért hozzá, hogy az egészet a kis pap rovására írják, mintha ő kezdeményezte volna a dolgot, és Stockenstroom építési vállalkozó csupán ártatlan áldozat lenne.

Ndbele megalázó szereplése megzavarta a délutánt, megsértette a vendégeket, és vészjóslóan méltóságteljes távozása minden szemtanút haragra gerjesztett. Mrs. Ada Stockenstroom megjegyzése a közvélekedést képviselte:

– Mit várhatnánk egy bennszülöttől? Tudjuk, milyenek – s itt jelentőségteljesen körbepillantott. – Hát mit várhatnánk tőle? – ismételte meg. Mindenki rá figyelt, és nyilvánvaló volt, hogy értik a mondanivalóját. – Megszokta a füves pusztát, ahol szabadon jöszmélnek, és ott végzik el, ahol épp rájuk jön. Nekik ez a természetes.

Ndbele atya visszatért a kertjébe. A plébánián végzendő munkával leszámolt. Nem volt már rajta a kenetügyeleti listán, nem kellett letudnia a társasági életet, és ideje nagy részében zománcos fehér lavórban vizet cipelt a hálószobájába. O’Shea atya nem szólt egy szót se, egyszerűen örült, hogy Ndbele ennyire elfoglalja magát. Egyébként se tudott volna mit mondani neki.

Egyik reggel kiderült, min dolgozik Ndbele a szobájában, ugyanis megjelent az első figura a kertben. Egy olajfa alatt állt, és néhány ministráns gyerek vette észre, amikor a reggeli misére igyekeztek. A figura egy rendőr volt. Fél lábon állt az olajfa alatt, és egyenruhája a legapróbb részletekig tökéletes: a csúcsos khakiszín csákó, a khaki rövidnadrág, a rozsdabarna zubbonyon átvetett antantszj, a pisztolytáskában nyugvó revolver, a csillogó bilincs a bőrkarikán himbálózó gumibot mellett, a vastag barna gyapjúzokni, a merev orrú, csillogó cipő – bár kissé párás a harmattól – s az egész piruettozó alak, az egyik lába hátul a magasban, két karja a levegőben, a feje hátra vetve, a csákója csúcsának árnyéka egyre rövidül, ahogy a nap mind magasabbról süt a sápatag, nagy műgonddal tervezett és kézzel festett papírmasé arcvonásokra, egy fél lábon álló, kinyújtott karú rendőr a kora reggeli napfényben, Ndbele gyülekezetének első tagja. Másnap reggel újabb, a csákója csúcsától a cipője talpáig hibátlan figura érkezett, társába karolt, s a pár felvetett fejjel, széles kar- és lábmozdulattal, lelkesen járta az ugrós táncot.

A két táncoló rendőrrel vette kezdetét az a nagyszabású, papírmásé alakokból álló szoborpark, amely lassan a kert legkisebb csücskét is elfoglalta. Így következtek egymás után a figurák: *Kubikos angyalok* – szárnyas munkások csoportja, akik már az éjszaka kiástak egy nagy gödrot vagy úszómedencét vagy árkot (esetleg sírt), és most lapátjukra támaszkodva méregették a kezük munkáját, nagy szárnyuk hátrafelé ível, a papírmásén vastag, csillogó aranybevonat. Hattagú angyalbrigád. Utánuk a *Haldokló pap gyerekekkel* – a pap gallyakból összerótt hordágyon fekszik egy ócska tábori takaró alatt. Keze kegyesen összefűzve a mellén, arca fehér, tekintete előremered, talán meg is halt már, talán csak nem veszi észre maga mellett a bottal-karikával álló gyereket; a karika egy régi biciklikerek, az a fajta, amelyet minden afrikai faluban hosszú, drótból sodort bottal hajtottak a kisgyerekek, s ez a gyerekkifura egyértelműen a kis Jézusra hasonlított. A pap haja használt, barna zsákvászon csíkokból készült, dült, kétségbeesett jelleget adott a figurának, s O’Shea atya az alak arcvonásaiban rémülettel fedezte fel, hogy ő maga volt a modellje. Rövid, de alapos megfigyelés után rájött, hogy a táncoló rendőrök arca Stockenroomé és Sam Mervyné, Jeff Craskilt pedig a kubikos angyalok között lehetett megtalálni, akárcsak az öreg Peinaar ezredes alakját.

Ezután hamar egyértelművé lett, hogy a papírmásé figurákkal Ndbele lehetőleg az egész gyűlekezetet helyettesíteni akarta a kertben. Mindennap akadt új látnivaló. A *Versenyfúto három apostol*, az *Oroszlánnal viaskodó Krisztus*, ahol is egy óriási, meztelen, a megyéspüspök úr arcát viselő Krisztus birkózott egy utálatos, iromba oroszlánnal. Ndbele sohasem törekedett sültrealista ábrázolásra (kivéve a bámulatosan megformált arcokat), inkább az erő és a lendületes mozgás bemutatása volt a papírszobrász célja, amikor a nehezen kezelhető, rideg papírmásét a kerítésdrót vázra erősítette. Legutolsó nagyobb szabású műve, a nem kevesebb, mint tizenhat alakos *Madonna és a golfozók* című szoborcsoport csaknem három hónapig készült. A kis habléányra hasonlító Madonna egy sziklán foglal helyet, és éppen golfozók küldöttségét fogadja; az első golfozó térdre ereszkedve jelképes golfütőt nyújt át neki, míg a többi golfjátékos a háttérben az utazás fáradalmaitól kimerülve áll, szemmel láthatóan hosszú zarándoklat után. A Madonna Mrs. Mervyn arcát viselte.

Ez idő tájt írta Ndbele a kormányzójának:

Tisztelt Kormányzó Úr!

Imádságom meghallgatásra lett, hála legyen az Úrnak. Végre megengedte, hogy szolgálja eggyé váljon a gyűlekezetével! Céлом, hogy kihozzam őket a szolgálat házából, ahol találtam őket, és mindnyájukat Atyáik földjére vezessem vissza. Imádkozzon értem, kedves Kormányzó Úr! Kérje, hogy imáim továbbra is meghallgattassanak.

O’Shea atya azt kérdezte Ndbelétől:

– Ez volna a gyűlekezet?

– Te monád. – Ndbele magasba emelte két összeszorított ujját. – Csont a csontomból, hús húsból. Nem hagyom, hogy egyetlen hajuk szála is meggörbüljön.

O’Shea atya bólintott, mint aki helyesli ezeket az érzelmeket.

– Mégis, mihez kezd majd, ha elered az eső?

Az esőtől természetesen tönkrementek a figurák – széthullottak, elsodorta őket a víz, a papírmásé homlokokon régi újságcímek váltak olvashatóvá. Ndbele felnőtt a feladathoz, és haladéktalanul fedelet rögtönzött a figurák feje fölé, mindenféle anyagból, ami csak a keze ügyébe akadt: használt kartondobozokból, hullámlemezéből, mű-

anyag föliából. Épített sufnit, árkádot, alkóvot, barlangot és sátrat, hogy elhelyezze bennük a gyülekezetet, és megvédje tagjait az esőtől. Csakhamar valóságos bódéváros nőtt ki a földből a templom csendes nyugati fala mellett.

Valamit tenni kellett. Szomorú szükségyszerűség volt ez vagy inkább kegyes cselekedet. Néhány asszony, bár nem felejtette el a Ndbelével fenntartott szívélyes viszonyát, azt mondta, hogy ez így egyszerűen nem mehet tovább, hogy a templom most egy bódéváros, egy nyomornegyed mellé került, ahol viskókban meg sufnikban alsznak, állnak, táncolnak, élnek és halnak mindenféle gyanús, sápatag őslakók.

Fölmerült, hogy esetleg értesíteni kellene a városfejlesztési osztályt, hiszen nyilvánvalóan megszegték a városkörzetekre vonatkozó szabályokat, valamint az építési és a környezetvédelmi szabályzatot. A dolog azonban nem volt egyszerű, mert ha intézkedés születik az új település ellen, akkor úgy kell eltávolítani Ndbele tákolmányait, hogy semmi bántódás ne érje a többi egyházi tulajdont – s ez minden esetben kényes ügy volt, hiszen a katolikus egyház amúgy is kényelmetlenül feszengett a református-nacionalista kormány ellenséges felügyelete alatt (e kormány a katolikus egyházat mindközönségesen római veszedelemnek hívta). O'Shea atya tudta, hogy ha a hatóságok figyelmét felhívják az esetre, akkor valami vehemens kormánypárti alak rögtön szemet vet a templomkertre, és megszerzi magának azt az örömet, hogy kihatit néhány hektár katolikus birtokot – ahelyett, hogy csak a Ndbele gyülekezetével benépesített földsávot tenné rendbe. De még az sem volt biztos, hogy a kormánytisztviselők lépnek valamit. Lehet, hogy csak elégedetten hátradőlnek a székükben, és úgy szemlélik O'Shea atya kellemetlen helyzetét meg a megyéspüspök döbbenetét kudarcba fulladt tervük láttán. Ha mégis a megfelelő hatósághoz fordulnak, először diplomatikusan ki kell puhatolniuk, miként lehet az ügygel dűlőre jutni, miként fogják megfogalmazni a határozatot, amelynek csakis annyi lehet a feladata, hogy eltüntesse azt a vászonból, kartonpapírból, aprófából és ócska zsákokból összerótt kinövést, amely most elcsúfítja a plébániatemplom egykor szép, tiszta nyugati falát, kisajátítva a sövénytől a fenyőig húzódó kertet, pedig ez a kert valaha kellemes – bár kissé dágványos – terület volt, egészen addig, míg nem gyarmatosította az ájtatoskodó meg profán alakokból álló népség (egyesek szerint: az önkényes telekfoglalók), vagyis Ndbele gyülekezete.

O'Shea atya összehívta az egyházközségi tanács ülését. Tudván tudta, milyen véleményyt nyilvánít majd a tanács, ezért aztán nem volt meglepve, csak nagyon sajnálta, amikor megállapították, hogy az egyetlen személy, akinek megfelelő nexusai vannak a városfejlesztési osztályon, aki tudja, mi fán terem egy építkezés, és még politikai szempontból is megfelelő ajánlólevele van, az nem más, mint Stockenstroom építési vállalkozó. Még a liberális beállítottságú Mervyn házaspár is cáfolhatatlannak ítélte a gondolatmenet logikáját. Jeff Craskil pedig készen állt közvetítőként fellépni a tanács és annak egykori elnöke között, és határozottan kijelentette, tudja, hogy a jó öreg Stockenstroomtól mi sem áll távolabb, mint haragot tartani.

Stockenstroom nyomban azt mondta a javaslatra, hogy felkeresi a városi vezetőket, O'Shea atyának írott levelében pedig kijelentette, hogy a feladat nehéz, és minden befolyását latba kell vetnie a városfejlesztési osztályon dolgozó barátainál, ugyanakkor melengeti a szívét az egyházközségi tanács bizalma, és megígéri, hogy mindent megpróbál, ami csak emberileg lehetséges, különös tekintettel arra, hogy milyen régi munkakapcsolatban áll a tanáccsal. Utóbbi szavai nem tévesztették el hatásukat a bizottság tagjaira. Egyértelmű volt, hogy a feladat sikeres elvégzése esetén Stockenstroomot nagy hálálkodás közepette fogják visszafogadni a gyülekezetbe, jutalomtól be-

fogadja a nyáj. Jeff Craskil megjegyezte, hogy ő most értette meg, miért örvendenek a mennyben jobban az egy szem eltévelyedett és megtalált báránynak, mint a másik kilencvenkilencnek, amelyik nem tévelyedett el. Erre Sam Mervyn felcsattant, mondván, hogy semmiféle hasonlóságot nem lát a két dolog között, és hogy szerinte Stockenstroom inkább farkas, mint bárány, mire O'Shea atya gyorsan közbevetette magát, hogy lecsillapítsa a veszekedőket.

Az atya felhívta Shushwe kormányzót, nehogy váratlanul ériék az események.

– Azt gondoltuk, mármint a püspök úr és én, hogy Ndbelének ideje volna egy kicsit hazalátogatnia. Szerintünk segítene.

– És kicsodán, ha szabad érdeklődnöm? – Shushwe nemigen válogatta meg a szavait. – Úgy kell nekem ide most egy pap, mint púp a hátamra. Ndbele azért húzott el magukhoz, mert úgy tudtuk, ott van szükség segítségre. Arról volt szó, hogy egy kis világosságot hint szét a sötét pogányok között. Megjegyzem, én már akkor azt mondtam, elfuserált ötlet az egész. Micsoda javíthatatlan alakok, képtelenség jó útra téríteni magukat. A hapsikám persze marha lelkes, mindenesetre sokkal jobb, mint amit érdemelnének, és ezt persze maguk is nagyon jól tudják. Nagyon remélem, hogy tisztességesen bántak velem. Most mi a fenéhez kezdjen egymaga itt a pusztában? Nekünk nincs olyan csicsás templomunk.

– Nem megy teljesen egyedül.

A kormányzó felüvöltött.

– Micsoda? És megmondaná, hogy miféle társasággal jön? Teljesen meghülyült, O'Shea atya? Hát van magának fogalma arról, honnan beszélek? Ez az úgynevezett autonóm tagállam egy lepusztult, szétrohadt nyomortelep. Nem terem meg semmi, állatok alig, enni nincs mit, maga meg csoportosan akarja ideküldeni Ndbelét?

– Nem csoport az, inkább a követőinek mondanám.

– Na, ezzel jól kíségetett! Akkor is etetni való szájakról van szó.

– Azt hiszem, kormányzó úr, ilyen kis igényűeket még sohasem látott.

– Hol a fenében szedte fel ezeket az embereket? Csak nem lett valami guru maguknál a kisöreg? Hová valósiak ezek?

– Csak úgy... lettek – nyögte ki O'Shea.

– Az istenért, miket hord itt össze? Ez az ürge fogságban szaporodik?

– Majd összeállítunk egy kis transzportot, bízva csak ránk – mondta csüggedten O'Shea atya, és letette a kagylót.

Ndbele a sorszámozott szabályokkal és rendeletekkel sűrűn megtűzdelt határozatra meredt, amely megtiltotta, hogy előzetes engedélyezés és terv nélkül bármilyen illegálisan felhúzott házat, garázst, hétvégi házat, fészert, kerti lakot, illetve egyéb fallal és/vagy tetővel ellátott építményt létesítsen.

– Mit jelent ez? – tudakolta O'Shea atyától.

– Az egyházhoz semmi köze. Nagyon sajnálom, de az önkormányzat azt írja, hogy bulldózerrel takarítja el a maga gyülekezését.

A kicsi pap kővé dermedt.

– Majd odafekszem a bulldózer elé. Mások is megtették már. A kormányzat úgyis mindig a bulldózerével jön; nem ijedünk meg tőlük.

– Akkor azt is tudnia kell, hogy az önkormányzat meg a bulldózer mindig győztesen hagyja el a pályát. Legyalulják az egész helyet figurástul, mindenestül, a maradékot meg összeszedik és elviszik a szemétdombra.

A papocska fájdalmas hallgatása tett tanúságot O'Shea kijelentésének igazsága mellett.

O'Shea atya kihasználta helyzeti előnyét.

– Ugyanakkor, ha valahol biztonságba helyezné őket...

Ndbele szorongva nézett a plébánosára.

– Tud valami biztos helyet?

O'Shea biccentett.

– Ott a szülőföldje. Az ősei földje.

– Elképzelhető, de a gyülekezetem nem érezné otthon magát.

– Ha otthon nem is, de legalább nyugalomra lenének egy darabig. Nyugodtan hajthatnák álomra a fejüket.

Ndbele megpördült, északi irányba nézett, és hunyorogva kémlelte a távoli láthatárt. Egy hosszú perc után így szólt:

– Menedéknek megteszi. Lehet, hogy pusztaságnak tűnik, de ott legalább biztonságban lesznek egy időre. Erőt gyűjthetnek a nagy útra, amely az ígéret földjére vezet.

– Hirtelen O'Shea felé fordult. – Nem akarja megakadályozni a távozásunkat?

O'Shea atya gyengéden mosolygott.

– Megakadályozni? Miért is tenném? Nem vagyok én Fáraó. Dehogyan akadályozom meg. Sőt meg akarom szervezni az utazást.

Ndbele és gyülekezete távozásának napját még sokáig emlegették az egyházközségben. Mindenki megjelent, kivéve Stockenstroomot, aki távolmaradásával – a közvélekedés szerint – meglepő tapintatról tett tanúbizonyságot a győzelem pillanatában.

A transzport pontosan érkezett: három egytonnás teherautót béreltek az egyházközség költségén Moosától, aki zöldséget és gyümölcsöt árult róluk a környéken. Az igencsak rozsdásodó teherautók oldala le volt nyitva, csak az acélállványzat rúdjai meredtek az égnek – hétfőtől szombatig ezeken lógott a zöldség-gyümölcs, míg a barna zacskók üresen fityegő sárgaréz kampói most a legkisebb érintésre is csilingelve csúszkáltak ide-oda a rudakon.

Aznap mindenki nagy elszántsággal vetette bele magát a munkába. A khakiszínű, zöld karimás puhakalapot viselő O'Shea atya irányításával ott sűrögtek-forogtak a háttalanul izgatott Ndbele körül, aki kifogyhatatlan energiával működött: mindig mindenütt ott volt, hol gyengéden figyelmeztetett, hol dicsért vagy köszönetet mondott a segítőknek, a gyülekezete tagjainak fülébe sugdosott, és odaadón ügyelt a kényelmükre, amikor egyenként a teherautókra vitték őket a kertből. A három indiai sofőrnek egy nagyképi srác, Moosa Farum nevű unokatestvére volt a főnöke, de egyik sofőr sem méltóztatott részt venni a rakodásban, inkább az első teherautó lökhárítóján üldögéltek abban a kis árnyékban, amit találtak, és hosszú, vidám történetekkel szórakoztatták egymást, melyeken időről időre nyerítve röhögtek.

A papírmásé figurákkal sok gond akadt, izzasztó és nagy odafigyelést igénylő munka volt mindegyiket hátulról beemelni a teherautók platójára, majd finoman, mégis szorosan megkötözni őket – a biztonság kedvéért ehhez még a magas acélrudakat és a csilingelő rézkampókat is felhasználták. A táncoló rendőrökkel különösképp meggyűlt a bajuk, mert úgy kellett rögzíteni szétvetett végtagaikat, hogy egy hirtelen fékezésnél le ne szakadjanak. Végül Mrs. Mervyn azt javasolta, hogy a legjobb lesz egymáshoz erősíteni őket, így aztán először a derekukat kötözték össze, majd mindkettőt a teherautó sarokrúdjaéhoz kötötték. A haldokló pap mindenáron el akart csúszni a helyéről, Ndbele ugyanis kijelentette, az öreg túlságosan beteg ahhoz, hogy felkeljen az ágyból, tehát mindenképpen vízszintes helyzetben kell szállítani. A papot sehogy se lehetett megtámasztani, míg aztán Craskil, aki valaha a haditengerészetnél szolgált,

zseniális megoldást talált. Egy ócska pokrócból függőágyat sikerített, s végül a pap úgy hintázott a teherautó felső rúdján, mint egy alvó matróz. A kubikos angyalok szinte az egész platót betöltötték a hatalmas, libegő szárnyaik miatt. Ezért arca kellett fektetni őket, s az útról nem is látszott más, mint a szárnyuk csücske. Mintha csak egy tollaslabda-mezőn lengedező szellő lebegtette volna a tollaikat. Utolsónak a házakat, sufnikat, bódékat vitték a teherautókhoz, ahol megszámozták és a platóra rakták őket. Már késő délutánra járt az idő, mikor a munkát befejezték, a karikával játszó gyerek is a helyére került, a Madonna kíséretében érkező golfjátékosok ütőit is összegyűjtötték, megszámozták és zsákokba csomagolták. A kert kiürült, a teherautók megteltek, a konvoj indulásra készen állt. Guram, a sofőr nagy nehezen föltornászta magát az első teherautó vezetőfülkéjébe. Ndbele négykézláb mászott fel az utolsó kocsira, és egy rakás hullámlemezen foglalt helyet. Ekkor Craskil megdöngötte az első teherautó hátulját, mire hangos búcsúzkodás következett, és Ndbele gyülekezete nekiindult a hosszú útnak észak felé. O'Shea atya és segédcsapata a konvojból utoljára a derekuknál összekötözött rendőröket látta, ezt a furcsa, ijesztő, intim módon összefonódott párt, amint ide-oda hullámzanak a kötél szorításában, továbbá Ndbele atyát, aki ott kuksolt a hullámlemezen állig felhúzott térdrel, és északnak fordította az arcát.

Gabriel Shushwe kormányzó a dolgozószobájában ült egy kaptár alakú épületben, amely stílusában hasonlított az őslakók közeli kunyhóihoz, csak hogy ez a ház durva, de fényes felületű, sárga téglából épült. Az ablakon át látta a három teherautót, a valószínűtlen rakományt meg az első lökhárítón üldögélő indiai sofőröket. Ndbele a kormányzó előtt állt, és tágra nyílt szemmel meredt rá.

– Jól van, kisöreg – rendelkezett Shushwe –, nyomd a süketet.

Egyre türelmetlenebbül figyelte a szobát méregető Ndbelét. Látta, hogy a pap a tikfa íróasztalt és a karosszékeket gusztálja, meg a redőnyt, a kövezetet a redőnyön túl, meg az ide-oda ugráló, szutykos kis szárnyasokat és a felpuffadt hasú gyerekeket a sárkunyhók bejáratánál. Gabriel Shushwe kormányzót furdalni kezdte valami; remélte, hogy nem a lelkiismerete.

– Ne cikizd le, amíg magad nem próbáltad – tanácsolta a papnak. – Most amúgy se az én munkámról beszélgetünk. Hát mi a fenének küldtelek én a fehérek közé? Nem azért, hogy egy kicsit leoktasd őket, a kurva anyjukat? Te voltál a dárdám, emlékszel? Méghozzá volfrámhegyű. Azt vártam, hogy rendesen megszívatod őket. Egyébként nem voltam benne biztos, hogy meg tudod csinálni, de nagyjából ez volt az elképzelésem. Azt viszont semmiképp se vártam, hogy egy szép napon beállítasz nekem több teherautóra való összekötözött vámpírral meg három ázsiai sofőrrel. Azért küldtelek közéjük, hogy egy kicsit beleverd az orrát a szarba a sok szemét fagyűlölőnek, és nem azért, hogy saját törzset alapíts, a rohadt életbe!

Ndbele büszkén kihúzta magát.

– Az ember nem választhatja meg a sorsát.

A kormányzó kibámult az ablakon, és Amerikára gondolt, a philadelphiai szép napokra az egyetemen. A Delaware folyón tükröződő napfényre. Egy Sheena nevű lányra. Az ablaka előtt egy nőt pillantott meg a hátára szíjazott csecsemővel, amint egy sor kukorica alatt próbálta meg fellazítani a kőkemény földet egy rossz kapával.

– Nekem mondd?! – szólt mély érzéssel.

A kormányzó aludt egyet a dologra. A törzsében elterjedt dicsőítő énekek szerint aznap éjjel még álmódott is, bár erre nincs bizonyíték. Reggel mindenesetre első dolga volt, hogy beszéljen Ndbelével, aki az éjszakát az egyik platón töltötte. Az indiai sofő-

rökhöz egy kukkot se szólt Shushwe, pedig azok már dühösek, éhesek és türelmetlenek voltak. A kormányzó profetikus szavai így hangzottak:

– E sovány földön nincsen számodra hely.

Amikor Ndbele megkérdezte, hova is menjen, a kormányzó válaszul bemászott a teherautó vezetőfülkéjébe, és megparancsolta Guramnak, hogy indítson.

Végighajtottak a kaszinóhoz vezető, újonnan épült, fémesen csillogó úton, keresztül a nagy autóparkolókon, ahol a nap hanyatt esett az ezernyi japán kocsin, elhúztak a turistabuszok sorfala mellett, elhagyták a teniszpályákat, a vadrezervátum hatalmas, állatszarmotívummal díszített kapuját, és a kaszinó előcsarnokába nyíló nagy üvegajtó előtt álltak meg.

Gabriel Shushwe kormányzó Karamhoz intézett első mondata azóta legendássá vált:

– Örvendezz, aranyapám, mert szent ember jött el közédtek!

Karam káromkodott, és vad dühében megtépte az ingét. Ami nem segített.

A nagy rögbipálya látszott a legalkalmasabbnak. A klubház meg az alácsövezett talaj jóvoltából a vízellátás nem volt veszélyben. A fehér vonalakkal határolt, csodálatos zöld gyeper nemsokára családiasabb arcát mutatta, ahogy Ndbele hozzálátott, és újra felállította a sufnikat.

– Eszembe jutott – mondta Shushwe Karamnak –, hogy a srácnak az ígéret földjére van szüksége, és ez a kóceráj hasonlít rá a legjobban.

– Én nem fogom eltartani ezeket – szögezte le Karam.

– Pedig most már a maga alkalmazottjai. Szerződés szerint – szögezte le Shushwe.

– Azt a kurva istenit – üvöltött fel a libanoni.

– És jobb, ha leáll ezzel a dumával. Mondtam, hogy szent emberek.

Karam letépte magáról rongyos inge maradékát, kitárva mezítelen mellét.

– Csak hasítsd ki a szívemet, szívd ki a vérem, ha jólesik!

– Nekem aztán semmi sem kell – mondta Shushwe komoly képpel. – De ha marad az asztalon egy-két morzsa, tudom, hogy Ndbele atya rohadtul hálás lenne érte.

Ndbele a vállalkozó iránt érzett hála legkisebb jelét sem mutatta, amikor vasárnapként szentbeszédet tartott a gyülekezetének, sőt modern Fáraónak mondta őt, aki a szolgálat házában tartja a törzset. Mindezt nagy élvezettel hallgatta a sok kíváncsi szerencsejátékos, aki, miután elterjedt Ndbele híre, átrándult a kaszinóból egy kis friss levegőt szívni, meg hogy elgyönyörködjön a vitorlavászonból, sátorlapból, libegő pokrócokból és hullámlemezről összerótt táborban lakó méltóságteljes törzsből, majd egyre nagyobb aggodalommal figyelje meg a rögbipályát ellepő figurákat: a táncoló rendőröket, a haldokló papot, a kubikos angyalokat, a Madonna hűséges golfozóit, és valamennyi szent tagját Ndbele lassan várossá bővülő gyülekezetének, a sok furcsa fehér embert, a mikroszkópba néző apostolokat, a kacagó Magdolnát meg a bicikliző Szent Pált, akinek arcát az uitenhagei rokonról mintázta alkotója. S bár Ndbele nyugodtan szedhetett volna csekély belépti díjat az alkalmi nézőktől, sosem cselekedett ilyet; az idegenvezetésért meg a szentbeszédéért cserébe csak annyit várt el, hogy valaki türelmesen és együttérzőn meghallgassa távolságtartó, keserű gúnnyal előadott történetét arról, hogyan fosztották meg tulajdonától és száműzték földjéről az ő gyülekezetét, hogyan kényszerültek száműzetésbe, hogyan fogják kiállni a megpróbáltatást, és hogy fognak egy napon visszatérni.

– Bevisz az Úr az én házába – emelte Ndbele az öklét a feje fölé –, és mindenkit kiűz az én népem elől.